

Kokoomuksen visio paremmasta turvapaikkapolitiikasta

Johdanto: Kokoomuksen turvapaikkapolitiikan lähtökohtia

Kokoomuslaisuutta on ihmisslähtöinen yksilönvapauden edistäminen, toisten kunnioittaminen ja heikoimmista huolehtiminen. Kokoomuslaisuuteen kuuluu vastuun kantaminen Suomen lisäksi myös sääntöperusteisesta kansainvälisestä järjestyksestä. Kokoomus uskoo aitoon kansainväliseen yhteistyöhön, jolla edistetään globaalia oikeudenmukaisuutta.

Kokoomus kunnioittaa ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista maailmanlaajuisesti. Jokaisella on oikeus hakea ja saada kansainvälistä suojelua kohdatessaan vainoa alkuperänsä, uskontonsa, kansallisuutensa, yhteiskunnallisen ryhmänsä tai poliittisten mielipiteidensä johdosta. Nykyinen turvapaikkajärjestelmä on kuitenkin altis väärinkäytöksille ja vaatii päivittämistä, jotta apu voidaan kohdentaa kaikista hädänalaisimmille.

Kokoomus rakentaa turvapaikkajärjestelmää seuraavista lähtökohdista:

1. Hädänalaisia tulee auttaa ensisijaisesti tukemalla ihmisoikeuksien toteutumista ja yhteiskunnallista kehitystä lähtöalueilla ja toissijaisesti tarjoamalla hädänalaisille kansainvälistä suojelua Suomessa ja muualla Euroopassa.
2. Kansainvälisen suojelun perustaksi on YK:n pakolaisyleissopimuksessa määritelty vainon tai kidutuksen uhka. Turvapaikka voidaan myöntää vain edellä mainituilla perusteilla ja on lähtökohtaisesti määräaikainen. Kriteereihin perustuva turvapaikkajärjestelmä edellyttää, että pitkäaikainen oleskelu EU-alueella on mahdollista vain, jos oleskeluluvan kriteerit täyttyvät.
3. Euroopan ja Suomen kyky kansainvälisen suojelun tarjoamiseen alueellaan on väistämättä rajallinen. Suuret elintasoerot, korkea asumisperusteinen sosiaaliturva ja vapaa maahanmuutto eivät voi olla voimassa yhtä aikaa. Järjestelmän on toimittava siten, että turvapaikat ohjautuvat erityisesti haavoittuvimmassa ja hädänalaisimmassa asemassa oleville apua todella tarvitseville.

Kokoomuksen visio paremmasta turvapaikkapolitiikasta ottaa kantaa ajankohtaiseen aiheeseen maahanmuutosta ja siihen liittyvistä lähi-ilmiöistä. Kirjoitus on tarkoituksenmukaisuussyistä rajoitettu koskemaan ainoastaan kansainvälistä suojelua ja turvapaikkajärjestelmää. Vaalikauden

alussa kokoomuksen eduskuntaryhmä julkaisi kansainvälistä suojelua saaneiden ulkomaalaisten kotouttamista koskevan Turvan hakijasta Suomen rakentajaksi -asiakirjan.

Kansainvälisen suojelun perässä tapahtuva turvapaikanhakeminen poikkeaa merkittävästi työperäisestä maahanmuutosta, minkä vuoksi niitä on syytä käsitellä erikseen. Turvapaikanhakijoiden määrä on vähentynyt merkittävästi vuoden 2015 ennätystasosta. Sitä kuinka kauan nykytila kestää, ei tiedä kukaan. Sen vuoksi nyt on erinomainen ajankohta tarkastella turvapaikkaprosessejamme Suomessa ja Euroopassa ja tehdä järjestelmiin tarvittavia muutoksia.

Kirjoitus jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa käsitellään turvapaikanhaun yleistilannetta niin Suomessa kuin yleisemmin Euroopassa. Toisessa osassa hahmotellaan tarvittavia Euroopan unionin tason muutoksia turvapaikkajärjestelmän kehittämiseksi. Rajan yli tapahtuvan turvapaikanhaun haasteet koskettavat koko Eurooppa, minkä vuoksi ratkaisuja on syytä tehdä koko maanosan tasolla.

Kolmannessa osassa käsitellään turvapaikkaprosessiin liittyviä ratkaisuja, joita on syytä tehdä kansallisella tasolla lyhyellä aikavälillä. Suomi ei voi jäädä odottamaan pelkästään Euroopan unionin tasolla tehtäviä päätöksiä, vaan meidän on ryhdyttävä rohkeasti kehittämään kansallista turvapaikkaprosessia ja lainsäädäntöä vastaamaan paremmin nykyisiä ja tulevaisuuden haasteita.

[Kokoomus ehdottaa, että:](#)

- **Hädänalaisia tulee auttaa ensisijaisesti tukemalla ihmisoikeuksien toteutumista ja yhteiskunnallista kehitystä lähtöalueilla**
- **Turvapaikkajärjestelmän on toimittava siten, että turvapaikat ohjautuvat erityisesti haavoittuvimmassa ja hädänalaisimmassa asemassa oleville apua todella tarvitseville.**

[Osa I: Turvapaikkajärjestelmän nykytilanne ja tulevaisuuden haasteet](#)

Turvapaikat nousivat uudella tavalla keskusteluun vuonna 2015, jolloin Eurooppaan saapui yhtenä vuonna yli miljoona turvapaikanhakijaa ja siirtolaista. Hakijat saapuivat pääosin meren yli Kreikkaan, Italiaan ja Espanjaan. Silloistenkin sääntöjen mukaan heidät olisi kuulunut rekisteröidä hakijoiksi ja käsitellä hakemukset ensimmäisessä EU:n ulkorajavaltiossa. Käytännössä suurin osa turvapaikanhakijoista jatkoi kuitenkin edelleen toisiin jäsenmaihiin, pääosin Itävaltaan, Saksaan, Belgiaan, Alankomaihin ja Pohjoismaihin.

Vuosina 2016-2017 Euroopan unionin alueella sai turvapaikan noin 1,3 miljoonaa sitä hakenutta. Esimerkiksi Suomeen vuonna 2015 saapuneista noin 32 000 turvapaikanhakijasta monet palasivat kotimaahansa kesken turvapaikkakäsittelyn. Vuonna 2017 alle puolet Suomesta turvapaikkaa hakeneista ulkomaalaisista sai myönteisen päätöksen. Tämä tarkoittaa, että enemmistö turvapaikanhakijoista ei ole kansainvälisen suojelun tarpeessa. He ovat liikkeellä muista syistä.

Kokonaiskuva kertoo, että osa pakeni aidosti vainoa ja sai perustellusti oleskeluluvan kansainvälisen suojelun nojalla. Samalla Euroopassa sadat tuhannet ja Suomessa tuhannet henkilöt ovat saaneet kielteisen päätöksen, joka on vahvistettu lainvoimaiseksi mahdollisten uusintahakemusten ja tuomioistuinkäsittelyjen jälkeenkin. Heistä osa väärinkäyttää järjestelmää jäädessään ilman oleskelulupaa maahan, vaikka suojelun kriteerit eivät ole täyttyneet.

Vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden määrä aiheutti hallitsemattoman tilanteen Euroopassa, mikä johti vaatimukseen kiristää turvapaikkapolitiikkaa. Järjestelmä kääntyi osin itseään vastaan, kun se ei paineen alla onnistunut kohdistamaan turvaa aidosti hädänalaisimmille. Järjestelmän joutuminen koetukselle lisäsi myös huolta ja epävarmuutta kansalaisten keskuudessa.

Lähi-idän ja Afrikan maista läpi Euroopan hakeutuminen Pohjoismaihin turvapaikan perässä on hakijoille itselleen vaarallista ja luo laittomat markkinat ihmisalakuljettajille. Ei ole kestävää, että turvapaikan perässä on matkustettava läpi Euroopan mantereen. Yksistään Libyassa oli viime syksynä arvioiden mukaan lähes miljoona ihmistä odottamassa siirtymistä Välimeren yli Eurooppaan. Nykyinen järjestelmä ei kykene varmistamaan, että rajan yli saapuvat ovat juuri niitä, joilla on todellinen tarve turvapaikalle. Naisten, lasten ja perheiden on oltava pakolaispolitiikan painopisteinä.

YK:n pakolaissopimus solmittiin vuonna 1951. Toinen maailmansota oli vasta muutama vuosi aiemmin päättynyt ja Euroopan itäinen puolisko oli juuri päättynyt sosialististen diktatuurien hallintaan. Sopimuksella varauduttiin lähinnä ajallisesti ja alueellisesti rajoitettuun poliittisesta vainosta johtuvaan pakoon. On ymmärrettävää, että sopimus noissa oloissa kirjoitettiin siitä lähtökohdasta, että turvapaikanhakija pakenee rajan yli länteen tarvittaessa ilman matkustusasiakirjoja ja hakee turvapaikkaa ensimmäisestä turvallisesta kohteesta.

Pakolaisyleissopimuksen tulkinta Euroopassa vakiintui vuosien saatossa nykyiseksi rajanylityksestä käynnistyvään turvapaikkamenettelyyn perustuvaksi. Pakolaissopimuksen solmimisen aikaan ei osattu varautua miljoonien ihmisten mannertenväliseen liikehdintään. Nyt, 2000-luvun haasteiden

edessä on syytä kysyä, olisiko parempia tapoja huolehtia hädänalaisimpien turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksista ilman hallitsemattomuuden lisääntymistä. Pakolaissopimus ei edellytä turvapaikanhaun toteuttamista kohdevaltion tai Euroopan unionin alueella, kunhan hakijoilla on aito mahdollisuus oikeuksiensa käyttämiseen eikä heitä palauteta hakemuksen käsittelyn ajaksi hengenvaarallisiin olosuhteisiin. Näistä periaatteista on pidettävä kiinni.

Turvapaikanhakijan suojelun tarpeen arvioinnin tulisi tapahtua mahdollisimman lähellä turvapaikanhakijan koti- tai lähtömaata. Tällä tavoin päätöksentekoa ja kielteisen päätöksen saaneiden palauttamista on mahdollista nopeuttaa. Turvapaikan hakemisen edellytyksenä ei voi olla hengissä selviäminen vaarallisesta Välimeren ylityksestä ja Euroopan halki matkustamisesta.

Maailmassa on tällä hetkellä 25,4 miljoonaa pakolaista sekä 40 miljoonaa sisäistä pakolaista. Näistä selvä enemmistö on sijoittunut kehitysmaihin. Kokoomus kannattaa, että kaikilla kansainvälisillä foorumeilla painotetaan tarvetta kaikkien kehittyneiden maiden osallistumista pakolaisuuden juurisyiden poistamiseen.

[Kokoomus ehdottaa, että:](#)

- **Naisten, lasten ja perheiden on oltava pakolaispolitiikan painopisteinä.**
- **Turvapaikanhakijan suojelun tarpeen arvioinnin tulisi tapahtua mahdollisimman lähellä turvapaikanhakijan koti- tai lähtömaata.**

[Osa II: Euroopan unioni tarvitsee uuden yhteisen turvapaikkajärjestelmän](#)

Vapaan liikkuvuuden Eurooppa ilman sisärajatarkastuksia uhkaa jäädä kahdenkymmenen vuoden väliaikaiseksi kokeiluksi, jos EU ei kykene sopimaan yhteisestä kriisinkestävästä turvapaikkajärjestelmästä. Euroopan unionin on aktiivisesti etsittävä yhteisiä ratkaisuja maahanmuuton aiheuttamiin haasteisiin. Suurin osa turvapaikanhakijoista päätyy alkuvaiheessa Etelä-Eurooppaan, mikä on johtanut tilanteen kiristymiseen Euroopan unionin jäsenmaiden välillä. Euroopan unioni ei voi toimia siten, että jokainen jäsenvaltio siirtää asian naapurimaalle.

Turvapaikkakeskustelussa ollaan useista asioista erimielisiä, mutta yhdestä asiasta vallitsee melko laaja yhteisymmärrys: kiintiöpakolaisjärjestelmä auttaa hädänalaisimpia parhaiten kaikista. Kiintiöpakolaisjärjestelmä on myös keino vähentää rajat yli tapahtuvaa turvapaikanhakua ja

kohdistaa kansainvälisen suojelun tarjoamista esimerkiksi lapsiperheisiin ja muihin eniten apua tarvitseviin ryhmiin.

Pohjoismaat ovat perinteisesti painottaneet suoraan pakolaisleireiltä noudettavia kiintiöpakolaisia. Kokoomuksen mielestä EU:n tulee kulkea kohti järjestelmää, jossa kansainvälisen suojelun tarjoaminen siirtyy suoraan kriisialueilta ja pakolaisleireiltä noutamiseen rajat ylittävän turvapaikanhaun sijaan. EU:n yhteisestä pakolaiskiintiöstä sopiminen olisi ennen kaikkea tapa saada Euroopan suuret maat oikeudenmukaisessa suhteessa mukaan kiintiöpakolaistyyppiseen mekanismiin. On löydettävä tapa sopia tästä siten, että samalla vastapainona rajoitetaan omaehtoiseen rajanylittämiseen perustuvaa turvapaikanhakua tehokkaasti.

Lopputavoitteen on oltava painopisteen siirtäminen omaehtoisesta turvapaikan hakemisesta suoraan pakolaisleiriltä valikoimiseen. Ainakaan kerralla ei liene mahdollista löytää ratkaisua, joka korvaisi kokonaan EU-maiden raja- ja pelastusviranomaisten yhteydessä tapahtuvan turvapaikanhaun vireille saattamisen.

Eurooppa-neuvosto linjasi kesäkuussa 2018 tavoitteeksi siirtää turvapaikanhakijoiden käsittelyä EU:n ulkopuolelle perustettaviin maihinnousukeskuksiin ja EU:n sisälle perustettaviin ns. kontrolloituihin maahantulokeskuksiin. Neuvottelut kolmansiin maihin perustettavista maihinnousukeskuksista ovat mahdollisten isäntämaiden kanssa olleet odotetusti vaikeita.

Kokoomus pitää tärkeänä, että EU kykenisi jo lyhyellä tähtäimellä joka tapauksessa etenemään erillisten maahantulokeskusten perustamiseen Euroopan unionin ulkorajojen yhteyteen. Tällöin turvapaikanhaku tapahtuu koordinoitusti toimivissa, ihmisoikeuksia kunnioittavissa keskuksista, jossa turvapaikkapäätökset tehdään. Henkilöt, joille ei myönnetä turvapaikkaa, on palautettava lähtömaihin mahdollisimman nopeasti.

Ulkorajakeskusten toteuttaminen tulee kytkeä Euroopan yhteisen raja- ja merivartioston Frontexin vahvistamiseen. EU ei tarvitse omia joukkoja normaaliin rajavalvontaan, jonka tulee jatkossakin kuulua kansallisen suvereniteetin piiriin. Jokaisen ulkorajavaltion vastuuta oman ulkorajaosuutensa vartioinnista ei tule hämärtää. Sen sijaan EU tarvitsee nykyistä vahvemmat valtuudet ja resurssit, joilla voidaan nopeasti reagoida maahantulon paineen kasvaessa yksittäisillä ulkorajaosuuksilla. Frontexin joukoilla voisi olla keskeinen rooli maahantulokeskuksen perustamisessa tällaiselle ulkoraja-alueelle nopeasti, sen varmistamisessa, että turvapaikanhakijat rekisteröidään asianmukaisesti heti ulkorajavyöhykkeellä ja käsittely tapahtuu sujuvasti.

Kokoomus ehdottaa, että:

- Euroopan unionin on etsittävä yhteisiä ratkaisuja maahanmuuton aiheuttamiin haasteisiin.
- Turvapaikkahakemusten käsittely keskitetään EU:n ulkopuolelle perustettaviin maihinnousukeskuksiin ja EU:n sisälle perustettaviin ns. kontrolloituihin maahantulokeskuksiin.
- EU:n tulee kulkea kohti järjestelmää, jossa kansainvälisen suojelun tarjoaminen siirtyy suoraan kriisialueilta ja pakolaisleireiltä noutamiseen rajat ylittävän turvapaikanhaun sijaan.
- Henkilöt, joille ei myönnetä turvapaikkaa, on palautettava lähtömaihin mahdollisimman nopeasti.

Osa III: Konkreettisia kansallisia toimenpiteitä turvapaikkajärjestelmän kehittämiseksi

Suomen tulee pyrkiä eurooppalaisiin ratkaisuihin turvapaikkapolitiikassa. Mikäli Euroopan unionin tasolla päästään yhteisymmärrykseen maahanmuuttopolitiikan koordinoinnista ja yhteisten ulkorajakeskusten perustamisesta, Suomi voi harkita kiintiöpakolaisten määrän nostamista.

EU:n yhteisen kokonaisvaltaisen turvapaikkaratkaisun rakentaminen näyttää tällä hetkellä vaikealta. Voi olla, että se ei onnistu nykyisen Euroopan komission toimikauden aikana, vaan merkittävät uudistukset tulevat lykkäntymään. Suomen tulee kyetä toimimaan siitäkin huolimatta, että Euroopan unionin tasolla ei saada lähitulevaisuudessa yhteisiä ratkaisuja tehdyksi. Osa asioista on hoidettavissa kansallisin päätöksin. Osassa onnistuminen vaatii yhteistyötä samanlaisia haasteita kohtaavien EU-maiden kanssa.

Turvapaikkaprosessin alkuvaiheeseen on panostettava riittävästi

Vuonna 2015 Suomessa onnistuttiin sisäministeriön silloisten toimien ansiosta välttämään turvapaikanhakijoiden hallitsematon ohjautuminen maan sisällä. Erityisesti Tornion järjestelykeskuksen tehokas käyttöönotto oli ratkaiseva tekijä. Suomeen tulleet turvapaikanhakijat eivät hävinneet maan alle.

Hakijoiden määrän äkillinen kymmenkertaistuminen edellytti nopeaa moninkertaistamista myös Maahanmuuttoviraston käsittelijöiden, käytettävien tulkkien, oikeusavustajien ja muiden

edustajien määrässä. Asetelma oli panostusten mittakaavasta johtuen haastava, koska suomea ja hakijoiden kieltä osaavien pätevien tulkkien ja avustajien määrä oli hyvin rajallinen. Samoin entuudestaan kokeneiden oleskelulupakäsittelijöiden saatavuus oli rajallista. Osin haaste on purkautunut käsittelyaikojen pidentymisenä. Vuoden 2018 heinäkuussa tuli kuitenkin voimaan laki, joka edellyttää jatkossa hakemusten käsittelyä puolen vuoden kuluessa, mikä on myös lähtökohtana järjestelmän tulevalle kehittämiselle.

Kun suurin osa 2015 turvapaikkaa hakeneiden hakemuksista on nyt kertaalleen Maahanmuuttovirastossa käsitelty, on sisäministeriö oikeutetusti pyrkinyt arvioimaan, onko järjestelmässä ilmennyt kehitettävää. Kesäkuussa 2018 valmistui sisäministeri Kai Mykkäsen tilaama sisäinen analyysi turvapaikkajärjestelmän pullonkauloista. Johtopäätös on, että viitteitä järjestelmällisistä virheistä ei ole. Laatua voidaan kuitenkin parantaa erityisesti prosessin alkuvaiheessa. Maahanmuuttovirastossa on nyt käynnistetty 28 toimenpiteen laadunvarmistusohjelma. Toimenpiteitä ovat esimerkiksi hakijan valmistaminen riittävän hyvin jo ennen ensimmäistä puhuttelua siten, että hän osaa kerralla tuoda esiin kannaltaan olennaiset asiat. Lisäksi virastoon on palkattu laadunvarmistustulkkveja ja haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamista on parannettu.

Sisäministeriö on myös päättänyt teettää laajemman riippumattoman selvityksen turvapaikkajärjestelmän toimivuudesta. Tarkoitus on varmistaa, että aiemmista kokemuksista syntyneet opit hyödynnetään tulevaisuuden varalta. Väistämätön haaste liittyykin siihen, miten päätöksissä varmistetaan sekä kohtuullinen nopeus että riittävä oikeusvarmuus erityisesti tilanteessa, jos turvapaikanhakijoiden määrä äkillisesti kasvaa. Tässäkin mielessä pienen kielialueen erillisen, kohdemaan sisälle tulon jälkeen tapahtuvaan haastatteluun perustuvan turvapaikkajärjestelmän ylläpito voi pitkällä tähtäimellä muodostua kriisinkestoltaan heikoksi verrattuna Euroopan unionin yhteisiin ulkorajakeskuksiin ja näiden piirissä tapahtuvaan turvapaikanhakuun.

Kokoomus pitää tärkeänä, että turvapaikkamenettelyn käytössä on riittävästi resursseja, jotta ammattitaitoiset asiantuntijat saavat läpivietyä prosessit riittävällä nopeudella samalla oikeusturvasta huolehtien. Päätöksenteon tehostaminen myös vähentää ulkomaalaisten odotusaikaa vastaanottokeskuksissa.

Vastaanottokeskuksissa on edellytettävä aktiivista osallistumista perehdyttämistoimiin. Ilman perusteltua syytä toimintaan osallistumisesta kieltäytymisen tulee johtaa vastaanottorahan pienenemiseen.

Päätöksenteko ulkomaalaisasioissa on monivaiheinen prosessi, jossa selvitetään tarkasti turvapaikanhakijan ja tämän koti- tai lähtömaan tilanne. Mitä varmemmaksi ensivaiheen prosessi saadaan, sitä vähemmän muutoksenhaun tarvetta pitäisi ilmetä. Hakemuksen ratkaiseminen perinpohjaisesti ensimmäisellä kerralla säästää resursseja uusintahakemuskierteeltä.

Kokoomus ehdottaa, että:

- **Turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja lyhennetään huolehtimalla Maahanmuuttoviraston ja tuomioistuimien riittävästä resursseista.**
- **Vastaanottokeskusten perehdyttämistoimenpiteisiin osallistumatta jättäminen ilman asianmukaista perustetta johtaa vastaanottorahan pienenemiseen.**

Uusintahakemusten väärinkäyttöön on puututtava

Turvapaikkaprosessissa hakijalla on oltava käytössään riittävät oikeusturvakeinot, samoin kuten on kaikissa muissakin viranomaisasioissa. Periaate sisältää myös oikeuden uusintahakemukseen, jos olennaisia asioita ei hakijasta riippumattomista syistä ole pystytty ensimmäisessä käsittelyssä huomioimaan. Samalla on rehellisesti nähtävä, että toistuvia uusintahakemuksia käytetään myös niiden tarkoituksen vastaisesti lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanon viivyttämiseksi. Uuden hakemuksen tekijällä ulkomaalainen pitkittää oleskeluaan Suomessa, vaikka lainmukaisia edellytyksiä kansainvälisen suojelun saamiselle ei ole. Kysymyksen merkitys kasvaa vuoden 2019 aikana merkittävästi, kun tavallista useampien turvapaikanhakijoiden kohdalla ensimmäisen hakemuksen käsittely mahdollisine tuomioistuinprosesseineen tulee päätökseensä.

Turvapaikkahakemusten uusimiskierre pitkittää ulkomaalaisen maassaoloa ja epävarmuutta tulevaisuuden suhteen. Uusintahakemuskierteen käyttäminen lainvoimaisen päätöksen lykkäämiseen rasittaa turvapaikkajärjestelmää merkittävästi. Viranomaiset joutuvat käyttämään aikaansa perusteettomien hakemusten läpikäyntiin, mikä on pois kansainvälistä suojelua todella tarvitsevilta ulkomaalaisilta.

Turvapaikkaprosessin tarkoituksellinen pitkittäminen aiheuttaa turhautumista ja voi pahimmillaan johtaa turvapaikanhakijan radikalisoitumiseen. Mitä nopeammaksi päätöksenteko saadaan ja

kielteisen päätöksen saaneiden maasta poistaminen tapahtuu, sen toimivampi prosessi on ja resursseja säästyy alkuvaiheen Maahanmuuttoviraston päätöksentekoon.

Oikeusturvakeinojen ja väärinkäyttöriskien tasapainottamiseksi on säädettävä tarkempi rajausta siihen, missä tilanteissa uusintahakemus ehkäisee aiemman kielteisen päätöksen nojalla tapahtuvan maasta poistamisen. Erityisesti toisen ja sitä useampien uusintahakemusten kohdalla on kohtuullista edellyttää erityisiä perusteita sille, että hakemus otetaan perusteelliseen käsittelyyn.

Sisäministeriön vuonna 2018 valmisteleva esitys tarttuu sekä perusteellisen käsittelyn kynnykseen, että palautuksen keskeyttävän uusintahakemuksen vaatimustasoon. Sen estämiseksi, että hakemus tehdään palautuksen toimeenpanotilanteessa sen keskeyttämiseksi, esityksessä on todettu, että viivytystarkoituksessa tehty uusintahakemus ei estä käännättämistä ensimmäisenkään hakemuksen kohdalla. Näin estetään tapaukset, jossa palautettava vasta matkalle lentokentälle palautettavaksi ilmoittaa uudesta tekaistusta perusteesta turvapaikalle.

[Kokoomus ehdottaa, että:](#)

- **Panostamalla Maahanmuuttoviraston turvapaikkakäsittelyyn säästetään resursseja muutoksenhakuvaiheesta.**
- **Uusintahakemuksen tekeminen pelkästään palauttamisen estämiseksi ei saa vaikuttaa palautuksen toimeenpanoon.**

[Pysyvän oleskeluluvan saamisen edellytykset](#)

Pysyvän oleskeluluvan saamisen edellytyksenä tulee olla sitoutuminen yhteiskunnan sääntöjen noudattamiseen, minkä ulkomaalainen voisi osoittaa suorittamalla suomalaisen yhteiskunnan peruskurssin. Lisäksi on perusteltua edellyttää työhistorian osoittamista. Pysyvä oleskelulupa tulee myöntää vain sellaisille henkilöille, jotka eivät uhkaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Mikäli palautuskielto estää tällaisen henkilön paluun kotimaahansa, tulee Suomeen jäämisen olla luonteeltaan väliaikaista ja rajoitettua.

Kansalaisuuslakia tulisi uudistaa siten, että kansalaisuuden saamisen edellytyksenä on yhteiskunnan perustavia arvoja koskeva asennetesti. Mikään yksittäinen testi ei itsessään takaa moitteetonta käyttäytymistä, mutta se olisi symbolinen sitoumus kunnioittaa suomalaisen yhteiskunnan pelisääntöjä.

Erittäin törkeiden rikosten, kuten terrorismirikosten ja maan- ja valtionpetosten yhteydessä on myös edellytyksiä harkita Suomen kansalaisuuden menettämistä. Suomen kansalaisuuden menettäminen on mahdollista vain henkilöille, jotka ovat Suomen lisäksi myös jonkin toisen maan kansalaisia. Erittäin törkeisiin Suomen valtion ja sen kansalaisten turvallisuutta vaarantaviin rikoksiin syyllistyneiden kaksoiskansalaisten oikeutta Suomen kansalaisuuteen ei voida pitää peruuttamattomana.

Kokoomus ehdottaa, että:

- **Pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää vain henkilölle, jotka eivät uhkaa yhteiskunnan yleistä turvallisuutta ja järjestystä ja jotka ovat integroituneet yhteiskuntaan.**
- **Mikäli palautuskielto estää ulkomaalaisen henkilön palauttamisen, on Suomeen jäämisen oltava rajoitettua.**

Toimivat palautukset ovat turvapaikkajärjestelmän perusta

Lainvoimaisen kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden ulkomaalaisten poistuminen Suomesta on välttämätöntä turvapaikkajärjestelmän toimivuuden näkökulmasta. Turvapaikkajärjestelmän akuutein haaste on kuitenkin se, että lähivuosina meillä on ensimmäistä kertaa tuhansia lainvoimaisen kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita ulkomaalaisia, joiden palauttaminen kotimaihinsa on vaikeaa ilman uusia toimenpiteitä.

Ilman oleskelulupaa pysyvästi Suomessa oleskelevien vähemmistön syntyminen olisi yhteiskunnallisen vakauden näkökulmasta vaarallista. Tuhansien laittomasti maassa oleskelevien ulkomaalaisten lisäys edistää harmaata taloutta ja halpatyövoiman hyväksikäyttöä sekä lisää turvattomuutta, väkivaltaista radikalisoitumista ja rikollisuutta. Laittomasti Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten todennäköisyytensä hakeutua harmaille työmarkkinoille on suuri.

Kokoomus on valmis kiristämään luvattoman ulkomaisen työvoiman käytön rangaistusasteikkoa. Rangaistuksen täytyy olla vuosien liiketoimintakielto tai muu tuntuva rangaistus, joka tekisi laittoman työvoiman hyväksikäytöstä kannattamatonta. Ulkomaisen laittoman työvoiman palkkaaminen sekä vähentää ulkomaalaisten kannustimia poistua maasta, että asettaa lainmukaisesti toimivat yrittäjät epäoikeudenmukaiseen asemaan suhteessa laitonta työvoimaa käyttäviin yrittäjiin. On myös tärkeää huomioida yksityishenkilöiden välillä tapahtuva hyväksikäyttö.

Seuraamuksia on kiristettävä kaikissa tapauksissa, joissa pyritään hyödyntämään laittomasti Suomessa oleskelevia ulkomaalaisia.

Myös rikoksiin syyllistyneiden turvapaikanhakijoiden ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden ulkomaalaisten palautusten tehostaminen on välttämätöntä. Tältä osin ulkomaalaisten säilöönottoa koskevaa lainsäädäntöä on tarkasteltava ja tarvittaessa tehtävä kiristyksiä. Myös muiden maiden, erityisesti Pohjoismaiden käytäntöjä on seurattava tarkasti. Suomeen ei saa syntyä sellaisia vetovoimatekijöitä, jotka johtaisivat väärin perustein ulkomaalaisten hakeutumiseen maahan.

Turvapaikkajärjestelmämme ei saa kannustaa ulkomaalaisia hakeutumaan Suomeen ilman lainmukaisia perusteita ja ryhtymään täällä rikolliseen toimintaan. Turvapaikanhakijoiden ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden lisäksi myös pysyvän oleskeluluvan saaneiden ulkomaalaisten lupa on pystyttävä perumaan, mikäli ulkomaalainen oleskeluvan saatuaan vaarantaa kansallista turvallisuutta toiminnallaan.

Ensisijainen vaihtoehto kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneelle tulee olla vapaaehtoinen poistuminen maasta. Kansainvälisen siirtolaisjärjestön avustuksella ulkomaalaiselle tarjotaan majoitus ja muu ylläpito maasta poistumiseen saakka. Lisäksi järjestelmän piirissä on mahdollista tarvittaessa saada matkat kotimaahan järjestettyä ja maksettua sekä myös apua elämän jatkamiseen lähtömaassa.

On tärkeää, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palautus saadaan toimivaksi ja nopeaksi. Mitä nopeammin kielteisen päätöksen saanut henkilö poistuu Suomesta, sen parempi hänen itsensä sekä koko turvapaikkajärjestelmän näkökulmasta.

Kansainvälisen oikeuden lähtökohta on, että valtiot ottavat vastaan sellaiset oman maansa kansalaiset, joilla ei ole oikeutta oleskella lähettävässä valtiossa. Periaate vahvistettiin mm. EU:n ja Irakin välisessä uudessa kumppanuus- ja yhteistyösopimuksessa, joka tuli voimaan syksyllä 2018. On kestävämpiä, että Euroopan maat tukevat esimerkiksi Irakin jälleenrakennusta ja turvallisuusrakenteita miljardeilla euroilla vuodessa, mutta samalla Irak on enenevästi vaikeuttanut sitoumustensa mukaista omien kansalaistensa vastaanottoa. Suomen on tehtävä tiivistä Euroopan laajuista yhteistyötä saman haasteen kohtaavien maiden kanssa ja pyrittävä määrätietoisesti ratkaisuun. Suomessa sisäministeriö on toistuvasti edellyttänyt selkeää toimintaohjelmaa asiassa.

Julkisessa keskustelussa haasteeksi on noussut viranomaisten rajalliset keinot kertoa pakkopalautettavien ja maasta karkotettavien taustoista. Lentokonematkustajan on mahdotonta

tietää, minkälainen on palautettavan tausta. Viranomaisten pidättyväinen tiedottamislinja johtaa helposti erilaisten virheellisten tietojen leviämiseen. Tarina kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneesta Afganistaniin palautettavasta ulkomaalaisesta saattaa osoittautua tekaistuksi. On syytä arvioida, miten tietoa turvapaikkapäätöksistä ja maasta poistamisesta voitaisiin saada julkaistua nykyistä enemmän, esimerkiksi julkaisemalla päätösten anonymisoidut ratkaisuselosteet.

Kokoomus ehdottaa, että:

- **Luvattoman ulkomaisen työvoiman käytön rangaistusasteikkoa kiristetään.**
- **Korkeimman hallinto-oikeuden antamien anonymisoitujen ratkaisuselosteiden määrää on nostettava nykyisestä.**